

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ

Л. П. Петрашко

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного менеджменту
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана*

УДК 005.35

МОНІТОРИНГ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: УКРАЇНСЬКА ПРАКТИКА

*Розглянуто зміст та значення добровільної ініціативи
Глобального договору ООН (ГД ООН), проаналізовані та оцінені
інструменти моніторингу корпоративної соціальної
відповідальності українських компаній в національному
середовищі.*

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, глобальний договір ООН, розвиток компаній, принципи оцінки компаній

Концепція “усталеного розвитку” — це досягнення соціального та економічного успіху сьогодишнього та майбутніх поколінь на основі збереження оточуючого середовища та економії природних ресурсів. На рівні компаній — це реалізація корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), а саме відповідальності за вплив їх діяльності на оточуюче навколишнє та бізнес-середовище: замовників, клієнтів, працівників, акціонерів. тощо. Такі зобов’язання виходять за рамки встановлені законом та передбачають добровільне об’єднання економічної, екологічної і соціальної сфер діяльності компанії в єдину саморегулюючу систему.

Практики корпоративної соціальної відповідальності є предметом різноманітних спорів та критики. Слід зазначити, що на сьогодні в світі існує велика кількість глобальних ініціатив щодо “усталеного розвитку” та КСВ. Найвідоміші з них — Всесвітня Ділова Рада з Усталеного Розвитку (1992 р.); Цілі в області розвитку на порозі тисячоліття ООН до 2015 року (ЦРТ ООН, 2000 р.): ... 7) Забезпечення усталеного розвитку оточуючого середовища; 8) Формування глобального партнерства в цілях розвитку та Глобальний договір ООН (ГД ООН, 2000 р.) — ініціатива, що дозволяє компаніям забезпечити відповідність своєї діяльності і стратегії десяти загальним принципам в сфері прав людини, трудових відносин, збереження оточуючого середовища і протидії корупції. Названі ініціативи є найчисельнішими по кількості країн (більше 200) та кількості компаній (більше 6 000).

Глобальний договір ООН — добровільна ініціатива, що об’єднує компанії, агентства ООН, бізнес — асоціації, неурядові організації і профсоюзи в єдиний глобальний форум з метою спів дії стабільному розвитку суспільства за допомогою відповідального та

творчого лідерства.

10 принципів Глобального договору ООН:

- підтримувати та поважати дотримання прав людини;
- забезпечити власну непричетність до порушення прав людини;
- підтримувати свободи асоціацій і на практиці визнавати право на укладення колективних договорів;

- виступати за викорінення усіх форм примусової праці;
- співдіяти повному знищенню дитячої праці;
- виступати за ліквідацію дискримінації в сфері зайнятості;
- дотримуватися превентивного підходу до екологічних проблем.

Глобальний договір ООН — це не інструмент оцінки діяльності компаній. Це площадка, яка робить можливим обмін кращими практиками КСВ між компаніями, а Звіт про прогрес, що надається членами Глобального договору ООН- ознака відкритості і прозорості їх соціально відповідальної діяльності.

Українські компанії почали вступати в ГД ще в 2006 р. На сьогодні це вже близько 140 компаній. Для країн — новачків були впроваджені “м’які” правила. Перший звіт “Комунікація про прогрес” компанія повинна була надіслати тільки через два роки після вступу до ГД. Якщо вона цього не робила, то попадала в перелік “не комунікаційних” компаній. Якщо через рік Звіту так і не було, вона зараховувалась до “неактивних компаній”, і тільки після цього її виключали з членів ГД ООН. На кінець 2009 року на сайті секретаріату ГД ООН були названі українські компанії — кандидати на виключення з ГД ООН табл. 1. І вже на початку 2010 року 7 українських компаній втратили статус учасників ГД ООН, а саме: British Airways Ukraine — авіаперевезення, Nissan Motor Ukraine — імпорт автомобілів, SC Johnson — виробник побутової хімії, “ГлаксоСмітКляйн Україна” — фармацевтика, “Тетра Пак Україна” — виробник пакування, NVB Bank Ukraine, Актив — Банк — банківські послуги.

Таблиця 1.

Українські кандидати на виключення з ГД ООН (2009 р.) [1]

“Неактивні” компанії	Dead-line по звітності	“Не комунікативні” компанії	Строк звітності
Актив — Банк	08.05.2009	Ericsson	13.12.2009
British Airways Ukraine	28.07.2009	MegaMarket Co.Ltd	23.05.2009
NVB Bank Ukraine	08.05.2009	LLC TradeInvest Consulting	24.07.2009
Nissan Motor Ukraine	08.05.2009	JSC Kredobank	10.03.2009
Leo Burnett Ukraine	08.05.2009	NAi Picard	31.08.2009
SC Johnson	08.05.2009	CJSC Mini Steel Mill Istil — Ukraine	20.06.2009

Оцінка списку виключених компаній показує, що усі названі компанії є міжнародними, які досить відомі за кордоном власними прикладами соціальних програм. Усі вони скоротили свою КСВ на території України та відмовляються від підходів добровільності та прозорості. За словами радника представництва ООН Юлії Щербакової, ці компанії користуються в Україні “репутацією в кредит”, своїм міжнародним іміджем.

У зв’язку описаною вище ситуацією, весною 2010 р. ГД ООН ускладнив вимоги до своїх учасників. А саме, компаніям, які вступили до ініціативи після 1 червня 2009 р. потрібно звітувати вже через рік. В іншому випадку вони попадають в категорію “неактивних” і через рік виключаються.

Основна ціль дослідження проаналізувати та оцінити українську практику моніторингу КСВ компаній: підходи та принципи оцінки, сучасний інструментарій та методики оцінки, застосування відомих міжнародних стандартів КСВ в українському бізнес середовищі.

Один із перших прикладів моніторингу КСВ компаній в Україні — це проект

“ТВАРДІЯ соціально — відповідальних компаній України 2009–2010” (Видавничий дім “Галицькі контракти”), що визначає загальний рейтинг рівнів відкритості і системності компаній в названій сфері. Слід зазначити, що ще в 2008 році видавничий дім “Галицькі контракти” збирав і поширював інформацію про найкращі приклади КСВ українських компаній. Рейтинг 2009–2010 рр. складався на основі аналізу анкетування компаній, публічних соціальних звітів, незалежних експертних оцінок. В Експерту раду проекту входили спеціалісти сфери КСВ: співробітники суспільних організацій, дослідницьких агентств, профільних ділових асоціацій, наукових інститутів, державних установ. З метою підвищення об’єктивності рейтингу взаємозв’язок експертів та учасників рейтингу виключався.

Методика оцінки передбачала використання інтегрованого підходу і системного аналізу відкритості інформації. Інтегрована оцінка відкритості та активності компаній в сфері КСВ включала: соціальний звіт, як інструмент діалогу з суспільством, рівень відкритості інформації про соціальне інвестування, управління в сфері КСВ і залучення зацікавлених сторін (стейкхолдерів: місцевих общин, держави, суспільних організацій, співробітників, споживачів, партнерів і т.д.), відкритість інформації в сфері благодійництва і меценатства. Інтегрована оцінка виражена бальним показником (табл. 2). Максимальне значення інтегральної оцінки відкритості і системності компаній в сфері КСО приводилося до 100 балів з метою покращення його сприйняття і читабельності (табл. 3).

Таблиця 2.

Інтегрована оцінка відкритості і системності компанії в сфері КСВ

Критерії оцінки	Бали
БЛОК 1: Соціальний звіт як інструмент діалогу з суспільством	
1. Наявність публічно доступного соціального звіту компанії на офіційному сайті компанії (версія 3 GRI, анкетування за проектом)	
2. Часткове використання публічно доступної соціальної звітності (версія 3 GRI, стандарт верифікації звітів AA 1000 Account Ability, 2003, анкетування за проектом).	5
3. Вільна форма звітності:	4
— часткове використання;	3
— не структурована звітність;	2
— несистемне розкриття звітності щодо КСВ.	1
БЛОК 2: Напрямки та об’єми соціальних інвестицій	
1. Наявність відкритої інформації за 5 та більше напрямками соціального інвестування: розвиток персоналу, охорона праці, здоров’я, оточуючого середовища, етична поведінка, благодійність і меценатство.	5
2. Наявність відкритої інформації за 4 напрямками.	4
3. Наявність відкритої інформації за 3 напрямками.	3
4. Наявність відкритої інформації за 2 напрямками.	2
5. Наявність відкритої інформації за 1 напрямком.	1
БЛОК 3: Системність в управлінні КСО. Залучення зацікавлених сторін (стейкхолдерів)	
1. Процес КСВ інтегрований в загальну корпоративну стратегію;	5
2. Процес КСВ частково інтегрований в загальну корпоративну стратегію;	4
3. Реалізація окремих програм КСВ;	3
4. Реалізація окремих проектів та їх складових;	2
5. Початковий рівень впровадження КСВ.	1

Продовження таблиці 2

БЛОК 4: Активність і системність в сфері благодійництва і меценатства	
1. Наявність інформації за всіма напрямками;	5
2. Наявність інформації за 4 напрямками;	4
3. Наявність інформації за 3 напрямками;	3
4. Наявність інформації за 2 напрямками;	2
5. Наявність інформації за 1 напрямком.	1

Власний альтернативний рейтинг українських компаній в сфері КСВ пропонує Міжнародна технічна агенція Бюро Веритас. Компанія заснована в 1828р. і є світовим лідером в наданні широкого спектру послуг з сертифікації, класифікації, інспекції, управління ризиками, консалтингу і навчання.

Таблиця 3.

Рейтинг рівнів відкритості і системності українських компаній в сфері КСВ (проект "ГВАРДІЯ соціально-відповідальних компаній України 2009–2010") [2; 3]

№	Назва компанії	Вид діяльності	Кількість балів	
			2009	2010
1	СИСТЕМ КЭПИТАЛ МЕНЕДЖМЕНТ, ЗАТ	Управління активами	93	83,25
2	КИЕВСТАР ДЖ.ЭС.ЭМ., ЗАТ	Мобільний зв'язок	86	76,50
3	МЕТРО КЕШ ЕНД КЕРРИ УКРАИНА, ЗАТ	Ретейл-супермаркет		72,25
4	ОБОЛОНЬ, ЗАТ	Виробництво пива		72,00
5	УКРАИНСКАЯ МОБИЛЬНАЯ СВЯЗЬ, ЗАТ (ТМ "МТС")	Мобільний зв'язок		70,13
6	СЛАВУТИЧ, CARLSBERG GROUP	Виробництво пива		70,00
7	КОКА-КОЛА БЕВЕРИДЖИЗ УКРАИНА ЛИМИТЕД	Виробництво безалкогольних напоїв	65,1	68,00
8	СИМЕНС УКРАИНА, ДПІИ	Системна інтеграція	78,4	67,00
9	"ПРИКАРПАТТЯОБЛЕНЕРГО", ВАТ	Енергетика		65,88
10	АСТЕЛИТ, ТОВ (ТМ life:)	Мобільний зв'язок		65,00
11	МАЙКРОСОФТ УКРАИНА, ТОВ	Системна інтеграція		64,80
12	СП "НИБУЛОН", ТОВ	АПК		64,13
13	МАКДОНАЛЬДЗ ЮКРЕЙН ЛТД, ООО	Ресторан швидкого харчування		62,00
14	КРАФТ ФУДЗ УКРАИНА, ЗАТ	Виробництво кондитерських виробів		61,80
15	"NEMIROFF ХОЛДИНГ"	Виробництво алкогольної продукції	82,5	61,63
16	ГРУПА КОМПАНІЙ "НИКО"	Автомобільний бізнес, фінанси	81,6	61,40
17	САН ИнБев УКРАИНА, ВАТ	Виробництво пива	67,2	60,00
18	ЕДИПРЕСС УКРАИНА, ТОВ	Видавнича діяльність		59,50
19	БДО, ТОВ	Консультаційні послуги		59,38

Продовження таблиці 3

20	ГРУПА КОМПАНІЙ “ВиДи ГРУП”	Автодилери		55,25
21	В.А.Т. — ПРИЛУКИ, АОЗТ	Виробництво тютюнової продукції		54,00
22	САНДОРА, ТОВ	Виробництво безалкогольних напоїв		53,13
23	ЕРНСТ ЕНД ЯНГ, ТОВ	Консультаційні послуги		53,00
24	ТЕТРА ПАК, ТОВ	Виробництво пакування		52,00
25	СК “ЛЕММА”, АОЗТ	Страховання		51,76
26	ГРИНЬКО, ВАТ	Утилізація відходів		51,00
27	ФОКСТРОТ. ТЕХНІКА ДЛЯ ДОМУ	Ретейл — електроніка		50,00
28	НАСК “ОРАНТА”, ВАТ	Страховання		48,88
29	INTEL UKRAINE MICROELECTRONICS LTD.	ІТ — технології	63,1	48,00
30	ЕПЦЕНТР К, ТОВ	Ретейл — будівельні супермаркети		44,63
31	Т.М.М., ТОВ	Будівництво		42,50
32	КОРПОРАЦІЯ “ПАРУС”	Системна інтеграція		40,38
33	АСТЕРС, АТ	Юридичні послуги		40,00
34	АК “КОННОВ И САЗАНОВСКИЙ”, ПП	Юридичні послуги		39,70
35	КПМГ — УКРАИНА, ТОВ	Консультаційні послуги		39,43
36	МЕРИ КЕЙ (УКРАИНА) ЛИМИТЕД, ТОВ	Торгівля косметичною продукцією		38,00
37	ПТФ “ВЕЛАМ”, ТОВ	Виробництво меблів		37,00
38	АМК, ТОВ	Агенція маркетингових комунікацій		36,00
39	ХК “АВТОКРАЗ”, ВАТ	Машинобудування		33,75
40	НОВИЙ СТИЛЬ, ЗАТ	Виробництво меблів		31,88
41	ВИТМАРК — УКРАИНА, СП ТОВ	Виробництво безалкогольних напоїв		30,67
42	КУА “КИНТО”, ПРАТ	Фондовий ринок		24,00
43	СК “АРМА”, ЗАТ	Страховання		21,33

Регіональні відділення компанії розміщені в 180 країнах світу. Чорноморське регіональне відділення Бюро Веритас по Україні, Білорусії, Молдові, Грузії і Вірменії засноване у 1996 р. і включає 16 офісів та представництв. Бюро Веритас є партнером журналу “Гвардія” по визначенню “Рейтингу соціально відповідальних компаній України”. За заявою компанії її альтернативний рейтинг соціально відповідальних українських компаній сформовано для оцінки рівня відкритості компаній по відношенню

до стейкхолдерів. Рейтинг Бюро Веритас виявляв українські компанії, які впровадили чи впроваджують системні підходи до КСВ на базі західних стандартів (табл. 4). Методика оцінки розроблялась на основі міжнародних стандартів (версія 3 GRI, стандарт верифікації звітів AA 1000 Account Ability, 2003) та міжнародного досвіду Бюро Веритас з верифікації соціальної звітності, принципових підходів довіри та добровільності в наданні інформації.

Інформаційні джерела компанії Бюро Веритас повідомляють, що в порівнянні з Рейтингом рівнів відкритості і системності українських компаній в сфері КСВ (проект «ГВАРДІЯ соціально-відповідальних компаній України 2009–2010» видавничого дому «Галицькі контракти»), власний альтернативний рейтинг не виявляв активних і відкритих в сфері соціальної відповідальності українських компаній, а задача стояла в оцінці системного підходу до управління КСВ названих компаній та відповідності її корпоративним вимогам західних стандартів.

Українська практика моніторингу КСВ доводить, що лідерами відповідних національних рейтингів стають компанії, які впроваджують підходи та принципи бізнес-культури власних материнських структур та західних партнерів. Цікаві приклади практик КСВ демонструють вітчизняні компанії, а саме: ЗАТ СИСТЕМ КЭПИТАЛ МЕНЕДЖМЕНТ та «ОБОЛОНЬ», які самі створюють власну корпоративну культуру, максимально використовують загальновідомі інструменти КСВ, активно впроваджують їх в стандарти своєї бізнес культури, що й забезпечує їм не тільки лідерство в сфері КСВ українських компаній, а й додаткову ринкову вартість та зростання своєї конкурентоспроможності на міжнародних ринках.

Таблиця 4.

Альтернативний рейтинг КСВ українських компаній (Бюро Веритас, 2010 р.) [4]

Рейтинг	Назва компанії	Оцінка
1	Life:)	0,976
2	МТС — Україна	0,948
3	МЕТРО КСШ ЄНД КЕРРИ УКРАИНА	0,946
4	СИСТЕМ КЭПИТАЛ МЕНЕДЖМЕНТ,ЗАТ	0,922
5	INTEL UKRAINE MICROELECTRONICS LTD.	0,910
6	«ОБОЛОНЬ», ЗАТ	0,906
7	ГРУПА КОМПАНІЙ «ВиДи ГРУП», ТОВ	0,862
8	МАКДОНАЛЬДЗ ЮКРЕЙН ЛТД, ТОВ	0,846
9	КПМГ В УКРАЇНІ	0,818
10	«NEMIROFF ХОЛДИНГ»	0,802
11	БДО	0,724
12	ЛУКОЙЛ — Україна	0,700
13	ОТП	0,672
14	НАСК «ОРАНТА»	0,664
15	«ЄВРОКАР», ТОВ	0,662
16	«ПРИКАРПАТТЯОБЛЕНЕРГО», ВАТ	0,602
17	СИМЕНС УКРАИНА	0,590
18	Корпорація «ПАРУС»	0,408

Українські лідери КСВ демонструють розуміння того, що відповідальна бізнес поведінка дає можливість працювати на перспективу: формувати ефективні відносини з персоналом, клієнтами, партнерами, державою, суспільними інституціями, підвищувати міжнародну конкурентоспроможність компаній.

У цілому, підводячи підсумки оцінки сучасних технологій моніторингу КСО в українському середовищі, слід відмітити, що міжнародні стандарти GRI, AA 1000 Account Ability, проект майбутнього керівництва (спеціального стандарту) сфери соціальної відповідальності ISO 26000 відомі та поступово перетворюються в інструменти впорядкування бізнес практики КСВ українських компаній-лідерів відповідних ринків.

І основна задача відповідального менеджменту в Україні повинна бути направлена на впровадження КСВ в цінності, філософію та бізнес стратегію компанії, а саме на: відповідальність по відношенню до продукту та споживача; по відношенню до держави і суспільства (соціальна відповідальність держави: заробітна плата, податки, пенсії); по відношенню до екології (інвестиції в екологічно безпечні технології); по відношенню до співробітників. КСВ — це актуалізація можливості розвитку компанії, інновація розвитку, яка перетворюється в конкурентну перевагу бізнесу, як в національному, так і в міжнародному середовищі.

Список використаних джерел

1. Секретаріат — Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.un.org/ru/mainbodies/secretariat>.
2. ГВАРДИЯ соціально відповідальних компаній 2010 [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://kontrakty.com.ua/gvard/rating>.
3. Груз ответственности: ТОП-10 соціально відповідальних компаній 2009 [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://kontrakty.ua/proekty/rejtingi>.
4. Ответственная альтернатива: как выглядит украинская КСО в глазах международных экспертов [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://kontrakty.ua/proekty/rejtingi>.

*Рекомендовано до друку кафедрою міжнародного менеджменту
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана
(протокол № 2 від 27 вересня 2010 року)*

Надійшла до редакції 08.11.2010

Петрашко Л. П. Мониторинг корпоративной социальной ответственности: украинская практика

Рассмотрены содержание и значение добровольной инициативы Глобального договора ООН (ГД ООН), проанализированы и оценены инструменты мониторинга корпоративной социальной ответственности украинских компаний в национальной среде.

Ключевые слова: корпоративная социальная ответственность, глобальный договор ООН, развитие компаний, принципы оценки компаний

Petrashko, L. P. The Monitoring of Corporate Social Responsibility: Ukrainian Experience

This article includes the review of content and significance of UNO's Global agreement voluntary initiative (GA UNO) and the monitoring of Ukrainian companies' corporate social responsibility tools analysis and assessment in the national environment.

Key words: corporate social responsibility, global agreement of UNO, development of companies, principles of estimation of companies

